

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔

พระกรรมฐานติดครูอาจารย์

การปฏิบัติจิตตภาวนา ต้องอาศัยครูอาจารย์ที่มีความชำนาญทางนี้มาแล้ว จึงจะสอนถูกต้องแม่นยำและเป็นไปเพื่อความราบรื่นดีงาม ไม่ให้เกิดความสงสัยขัดข้องในปฏิบัติเครื่องดำเนินของตน ภาคปฏิบัติจึงเป็นสำคัญมาก ทางด้านปริยัติเราเรียนโดยลำพังก็ได้ อ่านก็เข้าใจ แต่ภาคปฏิบัตินี้ แม้เราเรียนมาแล้วทางด้านปริยัติ จะนำมาเป็นเครื่องดำเนินด้วยความสนิทใจหายสงสัยไปโดยลำดับอย่างนั้นไม่ได้ เพราะการเรียนมานั้นเป็นการจดจำ ย่อมไม่พ้นจากความวาดภาพคิดคาดคะเนดันเต่าไปสู่มีสุ่มห่าซึ่งไม่ใช่หลักความจริงไปได้ แต่การปฏิบัตินี้เพื่อหลักความจริงโดยถ่ายเดียว

พอเริ่มปฏิบัติก็จะเริ่มเห็นความจริงเข้าไป เพียงจ่อสติเข้าสู่จิตซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งเรื่องราวทั้งหลาย ก็จจะทราบเรื่องราวทั้งหลาย แม้จะไม่สามารถบังคับหรือถอดถอนเรื่องราวอันเป็นส่วนกิเลสนั้นได้ก็ตาม แต่ก็ทราบว่า นี่คือความจริงอันหนึ่งที่แสดงออกมาอยู่ไม่หยุดหย่อน ด้วยความคิดปรุงเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งอดีตอนาคต ปัจจุบันยุ่งไปหมด เมื่อมีสติก็ทราบความจริงของสังขารประเภทสมุทัยที่แสดงออกทางด้านจิตใจได้ แม้ยังละไม่ได้

แต่เมื่อไม่มีสติ ไม่เป็นภาคภาวนา ย่อมไม่ทราบได้ว่าจิตมีอะไรบังคับให้ทำงาน ในวันหนึ่ง ๆ นั้นมีงานอะไรบ้าง ที่จิตต้องหมุนตัวราวกับกงจักรอยู่ตลอดเวลา โดยไม่เป็นตัวของตัวเลย มีแต่ถูกบังคับจากสิ่งที่มีอำนาจอยู่เป็นประจำ จนมองไม่เห็นจิต ทั้ง ๆ ที่รู้ ๆ อยู่นี่คือจิต แต่สิ่งที่แฝงความรู้คือจิตนั้น จิตไม่สามารถมองเห็นได้เลย เพราะถูกสิ่งนั้นครอบงำหรือปิดบังอย่างมิดชิด เมื่อจ่อสติเข้าไปก็ทราบการแสดงออกของสิ่งนั้น ๆ โดยลำดับ และปฏิบัติตามอุบายวิธีที่ครูอาจารย์แนะนำสั่งสอน เช่น พยายามทำจิตให้สงบด้วยจิตตภาวนาในภาคสมณะเป็นต้น นำธรรมที่ท่านสอนนั้นมาปฏิบัติบังคับจิตให้อยู่ในงานที่ทำ คือบทธธรรมที่บริกรรมนั้นโดยเฉพาะ จิตจะเริ่มปรากฏเป็นความสงบเย็นใจขึ้นมา นี่ก็เรียกว่าเป็นความจริงอันหนึ่งที่จิตได้ทำหน้าที่เอง และได้เห็นผลที่ปรากฏขึ้นจากงานประจักษ์ใจโดยลำดับ เมื่อปรากฏผลขึ้นมาแล้วยังไม่เป็นที่แน่ใจ ก็จำต้องศึกษาไต่ถามครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นที่แน่ใจ เพราะท่าน

เคยผ่านมาแล้วอย่างซ้ำของ การแนะนำสั่งสอนด้วยอุบายต่าง ๆ ก็ถูกต้องแม่นยำไม่ผิดพลาด ไม่เสียเวล่ำเวลา และไม่ทำผู้มาศึกษาไต่ถามและอบรมนั้น ๆ ให้ผิดและเสียไป

ดังนั้นภาคปฏิบัติจึงเป็นภาคจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้มาศึกษาและปฏิบัติ จำต้องเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์ที่มีความสามารถ และชำนาญในด้นปฏิบัติทั้งเหตุและผล ไม่เหมือนด้านปริยัติ

การสั่งสอนด้วยความไม่มั่นใจ ก็คือผู้สั่งสอนนั้นไม่มั่นใจในความรู้ความเข้าใจซึ่งสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติของตน กำลังยังไม่เพียงพอที่จะรู้จะเห็นผลอันเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ จึงไม่สามารถแนะนำสั่งสอนคนอื่นด้วยความแน่ใจของตน เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ฟังก็ไม่อาจแน่ใจได้หรือไม่แน่ใจได้ ผลที่จะพึงเกิดก็มีน้อย หรืออาจทำผู้มาศึกษาอบรมให้ผิดไปด้วยได้ ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติจึงต้องอาศัยการศึกษาการอบรมจากครูจากอาจารย์ที่ตนเห็นว่าแน่ใจ ด้วยการแนะนำพร่ำสอนหรือด้วยการศึกษาไต่ถามการเทศนาว่าการอยู่โดยสม่ำเสมอ ซึ่งเทียบได้กับการรดน้ำพรวนดินต้นไม้ที่ปลูกใหม่นั้นแล

การที่ผู้แนะนำสั่งสอนได้รู้ได้เห็นมาประจักษ์ใจทุกชั้นทุกภูมิของธรรมนั้น จึงไม่มีปัญหาในการแนะนำสั่งสอนบรรดาผู้มาศึกษา ผู้สั่งสอนไม่มีอึดมีอื่น ไม่มีสงสัยสอนได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย พูดได้พูดได้เต็มอรรถเต็มธรรมเต็มขั้นเต็มภูมิของธรรมชั้นนั้น ๆ ทะลุปรุโปร่งไปหมด ผู้ฟังก็ฟังได้อย่างเต็มใจ โล่งใจหายสงสัย แม้นตนจะยังไม่รู้ไม่เข้าใจก็หายสงสัยในธรรมที่ท่านสั่งสอนนั้น ๆ เป็นที่แน่ใจ เพราะเข้าใจไปโดยลำดับจากการได้ยินได้ฟังท่านอธิบายในธรรมชั้นต่าง ๆ

พระกรรมฐานจึงต้องติดครูติดอาจารย์ เพราะการอบรมสั่งสอนเป็นลักษณะถอดออกจากใจดวงหนึ่งสู่ใจอีกดวงหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่ได้นำบทนั้นบาทนั้นมาพร่ำมาสอนกันแบบสุ่มสี่สุ่มห้า สอนเฉพาะจุดสำคัญ ๆ ของผู้มาศึกษาอบรม ที่ควรจะได้รับในเวลานั้นเท่านั้น ครั้งพุทธกาลท่านสอนกันอย่างนั้น ๑. พระพุทธเจ้าประทานพระโอวาทด้วยพระองค์เอง ๒. พระสาวกที่เป็นครูเป็นอาจารย์ของพุทธบริษัท ท่านสอนด้วยความแน่ใจของท่าน ออกมาจากใจจริง การสอนก็เป็นที่น่ามั่นใจ เป็นที่แน่ใจสำหรับพุทธบริษัทผู้มาศึกษา เพราะฉะนั้น ผลจึงได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย หรือได้ผลมากต่างกับสมัยปัจจุบันนี้จนเทียบกันไม่ได้

เทศน์ถึงโทษก็ให้เห็นอย่างถึงใจตามหลักความจริงไม่ผิดเพี้ยน เพราะท่าน ได้รู้โทษเห็นโทษมาอย่างประจักษ์ใจจริง ๆ เทศน์เรื่องคุณ ท่านก็เทศน์ได้อย่างเต็ม เม็ดเต็มหน่วย ถึงบุญถึงคุณจริง ๆ อย่างถึงใจทั้งผู้เทศน์และผู้ฟัง เพราะท่านได้เห็น คุณมาอย่างถึงใจ การเทศน์ให้เห็นทั้งโทษทั้งคุณอย่างถึงใจนี้ จึงเป็นการเพิ่มกำลังใจ ของผู้มาศึกษาให้มีแก้ไข และความก้าวหน้าในทางความเพียร เมื่อมีกำลังใจเพราะ ความเชื่อในโทษในคุณนั้น ๆ แล้ว ความอุตสาหะพยายาม ความพากความเพียร ความอดความทนนั้นมันเกี่ยวโยงกัน ย่อมเป็นไปเอง หนุนกันไปเอง

คนเราเมื่อมีความเชื่อทั้งโทษทั้งคุณอย่างเต็มใจแล้ว ความมุ่งมั่นที่จะสลัดทั้ง โทษที่เห็นว่าไม่ดี และการก้าวเข้าถึงคุณ ย่อมมีกำลังเต็มหัวใจด้วยกัน เมื่อมีกำลังใจ แล้วย่อมสามารถประกอบความพากเพียรด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าหนักว่าเบา เพราะใจ เป็นสำคัญ กำลังอยู่ที่ใจ จึงไม่มีอำนาจหรือกำลังใดเสมอเหมือนกำลังใจนี้เลย สิ่งใดก็ตามเมื่อได้ถึงใจแล้ว ย่อมสามารถทำได้ด้วยกันทั้งฝ่ายดีฝ่ายชั่ว ใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ มากในตัวคน ท่านจึงสอนให้อบรมใจในทางที่ถูกต้องตั้งงาม ใจจะมีกำลังทำประโยชน์ อย่างมหาศาลไม่มีประมาณ

การเทศน์จะเทศน์ไปที่ใดก็ไม่พ้นเรื่องจิตไปได้ เพราะจิตมีอยู่กับทุกรูปทุก นามอย่าว่าแต่พระแต่เณร และฆราวาสญาติโยมเลย แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ยังมีจิต จิต แต่ละดวง ๆ ที่เป็นไปอยู่ในสัตว์ในสังขารนั้น ต้นเหตุที่ทำให้เป็นเช่นนั้นเป็นมาจากอะไร เป็นมาจากสิ่งมีตมิตปิดตาคือ อวิชชานั้นแลเป็นตัวการ จะมีอะไรพาให้มิดให้บอดเล่า สิ่งนี้ไม่มีใครหยั่งทราบสาเหตุของมันได้เลย แม้จะพาให้สัตว์เกิดตายในภพต่าง ๆ สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ และเปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติให้เป็นอย่างไรก็ไม่มีใครทราบได้ เพราะจิตเป็นสิ่งที่ละเอียดมากอยู่แล้วโดยปกติ สิ่งที่แทรกสิงอยู่ในจิตก็เป็นสิ่งที่ ละเอียดมากพอ ๆ กัน จึงอยู่ด้วยกันได้ บังคับกันได้และยังมีอำนาจเหนือจิตอีก จึง สามารถบังคับจิตให้เป็นต่าง ๆ ได้ตามความต้องการของมัน แม้จิตก็ไม่สามารถ ทราบโทษทราบคุณแห่งสิ่งบังคับนั้นได้เลย จึงต้องยอมจำนนและยอมทำตามสิ่งที่มี อำนาจเหนือจิตนั้นเรื่อยมาจนปัจจุบันนี้ สัตว์โลกจึงยอมเกิดแก่เจ็บตาย ยอมรับทุกข์ ทั้งมวลที่มันผลิตขึ้น และยอมเป็นไปตามอำนาจของสิ่งลึกลับนั้น

ท่านกล่าวไว้ชัด ๆ สำหรับผู้รู้แล้วด้วยกันยอมเข้าใจทันที ผู้กล่าวก็กล่าว อย่างชัดเจน ผู้ฟังก็เข้าใจอย่างชัดเจนไม่มีข้อสงสัย ไม่มีข้อโต้แย้ง ไม่มีที่คัดค้าน คือ อวิชชาปัจจุญา สงขารา เป็นต้น นี่ท่านพูดอย่างเปิดเผยด้วยความรู้อันเปิดเผยของ

ท่าน ผู้ที่รู้อย่างเดียวกับท่านก็ฟังอย่างแจ่มแจ้งหาที่สงสัยไม่ได้ สิ่งนี้แลคือสิ่งที่มีอำนาจมากครอบจิตสัตว์โลกไว้อย่างสนิทติดจม ไม่อาจรู้โทษของมันได้แม้แต่นิดเลย จะแสดงออกมาด้วยอาการใดก็ตาม ไม่เคยสะดุ้งใจว่าสิ่งนี้เป็นภัยและมีอำนาจบังคับจิตใจเรา เราต้องต่อสู้ขัดขวางมันดังนี้ นอกจากยอมจำนนไปโดยถ่ายเดียว

ไม่ว่าจะบังคับให้คิดให้ทำ ถ้าพูดถึงจิตแล้วก็เรียกว่า เจ้าอำนาจเหนือหัวนั้น บังคับให้ทำ คือบังคับให้คิดตามความต้องการของตน จิตจึงต้องคิดแล้วคิดเล่า หมุนไปเวียนมา ของเก่าของใหม่ ไม่มีคำว่าเป็นเดนไปแล้ว เพราะเป็นความคิดเก่า คำพูดเก่า การกระทำเก่า ไม่มีคำว่าเอือมระอา ไม่มีคำว่าคิดซ้ำๆ ซากๆ ไม่มีคำว่าอิดหนาระอาใจต่อความคิดนั้นๆ แม้จะวกไปวนมากี่ตลบทบทวนก็ไม่มีเบื่อหน่ายอึดพอก ไม่มีความรู้สึกตัว เพราะอำนาจอันนั้นสลับเกินกว่าจิตจะเห็นโทษในการแสดงออกของมัน นี่สัตว์โลกที่เป็นมา มีสิ่งนี้ครอบอยู่ที่หัวใจ ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดในสามแดนโลกธาตุนี้ จะรู้โทษของมันได้โดยลำพังตัวเอง

มีพระพุทธเจ้าเท่านั้นเป็นพระองค์แรก ทรงพิจารณาพิจารณาค้นหาเหตุผลหาต้นตอปลายของความเกิดความตาย ดังที่มีในพระประวัติท่านว่า เมื่อมีมีดแล้วก็ต้องมีแรงเป็นคู่กัน มีเกิดก็มีตายเป็นคู่กัน เมื่อมีเกิดมีตายความไม่เกิดไม่ตายก็คงมี เป็นเหตุให้พระองค์สนพระทัยพิจารณา สรุปลงความวาระสุดท้ายก็พ้นพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นนักค้นคว้าหาเหตุผลไปไม่ได้ จนได้ตรัสรู้ธรรมอัศจรรย์ขึ้นมา ให้โลกได้กราบไหว้บูชาเป็นขวัญตาขวัญใจมาจนบัดนี้ ดังนั้นจึงเป็นพระพุทธเจ้าองค์อัศจรรย์เหนือโลกแห่งไตรภพไม่มีใครเสมอเหมือน

คำว่าตรัสรู้ธรรมก็คือการทำลายกองแห่งวิภวัญญะ ซึ่งครอบหัวใจนั้นออกโดยสิ้นเชิงนั้นแล เมื่อทรงทราบชัดว่าได้ทำลาย อวิชชาปุจฉยา สงขารานี้ ออกจากพระทัยจนหมดสิ้นไปไม่มีเหลือแล้ว จึงประกาศพระองค์ว่าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ถึงแดนแห่งความพ้นทุกข์แล้ว ดังธรรมในปฐมโพธิกาลท่านแสดงไว้ว่า อนนขาตีสสารี สนฺธาวิสุตฺติ อนินฺพุทฺติ เป็นต้น ที่เราได้เคยท่องเทียวเกิดตายในภพน้อยภพใหญ่ อยู่ในห้วงแห่งสังสารจักรนี้มาจำนวนมาก จนไม่สามารถจะนับอ่านภพชาติได้เลยก็เพราะอวิชชานี้ ท่านเทียบไว้ว่าตัณหาเป็นนายช่างเรือน อะไรๆ ท่านก็ว่าไปตามตำรับตำรา อวิชชาเป็นรากฐานสำคัญ พอถอดถอนรากฐานอันสำคัญแล้ว เรื่องที่จะพาให้เกิดให้ตายในภพน้อยภพใหญ่ อันเป็นกิ่งก้านสาขาแผ่ไปตามแขนงต่างๆ ของกองทุกข์นั้นก็หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิง

นี่คือพระพุทธเจ้าองค์สยัมภู ทรงรู้เองเห็นเอง ไม่มีครูไม่มีอาจารย์ไม่มีใครมาบอกมาสอน แต่ทรงค้นคว้ารู้เห็นได้โดยลำพังพระองค์ จึงเรียกว่า สยัมภู ทรงรู้เอง จากนั้นก็ได้นำอุบายวิธีการที่ทรงปราบปรามสิ่งที่มีอำนาจเหนือหัวใจนี้ให้แก่ผู้อื่น เช่น สาวกมีเบญจวัคคีย์เป็นต้น จนท่านเหล่านี้ได้เข้าอกเข้าใจวิธีการดำเนิน และได้บรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้าขึ้นมา นอกจากนั้นไม่มีใครถ้าไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนเสียก่อนจะรู้ไม่ได้ เพราะธรรมชาตินี้ลึกลับมากละเอียดมาก เกินกว่าความรู้ที่ไม่มีสติปัญญาอันเป็นทางปลดเปลื้องจะรู้ได้

ลำพังสติปัญญาของโลกทั่วๆ ไปก็เป็นเครื่องมือของมันเสีย เรียนรู้มีความฉลาดมากเพียงไร ยิ่งทำความชั่วได้อย่างคล่องตัว ปัญญาของสามัญชนที่ไม่มีธรรมเคลือบแฝง มักเป็นเครื่องมือของกิเลส ความโลภ โกรธ หลง ราคะตัณหา ได้เป็นอย่างดี เจ้าของเองก็ภูมิใจว่าตนฉลาด แต่ไม่สะดุดใจว่าตนคือ บ้อยคนโปรดของกิเลสประเภทต่าง ๆ

การพิสูจน์ความรู้นี้ให้เห็นประจักษ์ไปโดยลำดับ จึงต้องอาศัยภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ ดังในตำราท่านว่า **ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ** เกี่ยวโยงกันอย่างแยกไม่ออก ถ้าไม่ปล่อยให้กิเลสช่วยแยก โดยเห็นว่าเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็พอแล้ว ตีถมไปดังนี้ ปริยัติคือเราศึกษาเล่าเรียนจากตำรับตำราแล้วประพฤติปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่ฝึกหัดภาวนา ในขณะที่จิตมีความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมไม่รู้เนื้อรู้ตัว รื่นเริงบันเทิงและเศร้าโศกเสียใจไปตามอำนาจของกิเลส แต่ไม่ทราบว่กิเลสเป็นผู้ทำพิษ เป็นผู้บังคับบัญชาให้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นท่านจึงสอนให้ภาวนาอบรมจิตให้มีความสงบเย็น เพื่อเห็นผลเป็นความสุข

เมื่อได้อบรมทางด้านจิตตภาวนาเข้าไปตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้ ย่อมจะปรากฏเป็นความสงบขึ้นมา เพียงความสงบขึ้นมาเท่านั้น ก็เห็นเป็นของแปลกแล้วสำหรับจิตใจของคนที่ไม่เคยภาวนา และไม่เคยสงบมาเลย เพราะใจเราเคยคลุกเคล้ากับความสุขที่กิเลสมันป้อนพอประทังชีวิตให้เป็นไปในวันหนึ่ง ๆ จนจำเจแล้ว ไม่เห็นได้ความวิเศษวิโสอะไร สุขเลยจากนั้นไปไม่ได้ มันไม่ให้เลยไปกว่านั้น พอประทังไว้เพียงให้มีชีวิตลมหายใจสืบทอดภพต่อชาติไปในภพหนึ่ง ๆ เท่านั้น แต่เมื่อความสุขที่เกิดขึ้นจากความสงบปรากฏขึ้นนี้ เป็นสิ่งที่แปลกประหลาดกว่าความสุขทั้งหลายที่เคยได้สัมผัสสัมผัสกันมาอยู่มาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ได้รับผลแห่งความสงบนั้น มีความสนใจใฝ่ธรรมเพื่อความสงบยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยความเข้มงวดกวดขัน และ

พยายามทำจิตของตนให้มีความสงบละเอียดยิ่งขึ้น เมื่อจิตมีความสงบสมควรพอเป็น
บาทเป็นฐานหรือเป็นปากเป็นทางแล้ว ก็มีอุบายอีกแง่หนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน
ไว้ ว่าให้ใช้ปัญญาพิจารณา เพื่อความรู้ความฉลาดในสภาวะธรรมให้กว้างขวาง
ออกไป

คำว่าปัญญา ได้แก่ความแยกคายของจิต อากาโรอันแยกคายของจิต ความ
คิดความปรุงอันแยกคาย เพื่อแก้กิเลสของจิตนั้นแล หากเป็นความแยกคายประเภท
หนึ่งที่เกิดขึ้นจากจิต ท่านเรียกว่า ปัญญา เป็นอาการที่เกิดขึ้นจากจิต สติก็เป็นอาการ
อันหนึ่งที่เกิดขึ้นจากจิต แต่ไม่ใช่จิต หากนำไปใช้เป็นประโยชน์แก้จิตได้ และได้เต็ม
เม็ดเต็มหน่วย ได้เต็มขั้นเต็มภูมิจากการใช้ปัญญาพิจารณา

การพิจารณาก็ไม่ได้พิจารณาที่ไหน พิจารณาตรงที่กองทัปกิเลสมันสมอยู่นั้น
แหละ รูปูปาทานกฺขนฺโธ เวทูปาทานกฺขนฺโธ สณฺณูปาทานกฺขนฺโธ สงฺขาร
ูปาทานกฺขนฺโธ วิญญูปาทานกฺขนฺโธ ความยึดมั่นถือมั่นในชั้นนี้แหละเป็นสำคัญ
ท่านจึงสอนให้พิจารณาชั้นนี้ให้ชัดได้ก็ทำตามแต่ถนัด ในกองรูปคือร่างกายของเรา
และของสัตว์บุคคลทั่ว ๆ ไป ในเวทนา สุข ทุกข์ เฉย ๆ ทั้งทางกายและทั้งทางใจ ใน
สัญญา ในสังขาร ในวิญญาณ โดยพิจารณาเป็น อสุภะอสุภัง ทุกฺขํ อนิจฺจํ อนตฺตา
ทปไปทวนมาจนเข้าใจตามธรรมที่ท่านสอนไว้

เบื้องต้นท่านให้ดูเย็บชุดคันทางรูป คือ รูปกายนี้ให้มาก เพราะกิเลสมัน
หนาแน่นอยู่ตรงนี้ ถือเด่นออกหน้าออกตาอยู่ตรงนี้ ฉากในลึก ๆ นั้นเรายังมองไม่
เห็น เพราะกิเลสประเภทนั้นฉลาดแหลมคมยิ่งกว่าประเภทที่มาจับจอง มายึดมาถือ
มากำอำนาจในสกลกายนี้อยู่มาก เพียงแต่กิเลสประเภทที่มากุมอำนาจอยู่ภายในร่าง
กายของเรานี้เรายังไม่สามารถมองเห็นได้ ทั้ง ๆ ที่เห็นได้ด้วยตาเนื้อนี้แหละ แต่ตาใจ
ตาปัญญาไม่มีจึงไม่สามารถมองเห็น เช่น เกสา โลมา นขา ทนฺตา ตโจ เป็นต้น มี
ใครบ้างที่เห็นผมอย่างถึงที่ถึงฐานตามหลักความจริงของมันและของธรรม นอกจาก
เห็นไปตามกิเลสล้วน ๆ ร้อยเปอร์เซ็นต์เท่านั้น ขน เล็บ ก็เป็นเหมือนกัน ฟัน ก็
กระดูกตามหลักความจริงแล้ว มันยังไม่เห็น คือไม่เห็นตามอรรถตามธรรม

รวมร่างกายทั้งก่อนหรือทั้งท่อนมีอะไรบ้างอยู่ภายในนี้ ล้วนแต่กิเลสกุม
อำนาจไว้หมดไม่ให้เห็นและเปิดทางของมันไว้ ว่านั่นสวยนี่งาม นั่นน่ารักใคร่น่าชอบ
ใจ นั่นน่ากำหนดยินดี นั่นเป็นสิ่งจริงถาวร หรือไม่ได้คิดถึงความจริงถาวรหรือไม่
ถาวรบ้างเลย มีแต่ติดมีแต่รักใคร่ชอบใจถ่ายเดียว อันนี้จะแปรสภาพไปอย่างไรไม่

คำนี้ เพียงความชอบใจความพอใจนี้ก็พอตัวแล้ว กิเลสมันหลอกเพียงแค่นี้ก็ได้การ และอยู่มีมันแล้วนักปฏิบัติเรา ไม่สามารถจะคิดให้ถึงความจริงถาวร หรือไม่จริงถาวรของมันได้เลย เพราะถูกล้อมเสียอ่อนปวกเปียกเรียกหากุสลา มาติกา เสียก่อนแล้ว แต่ไม่ยอมเรียกกุสลาธรรม คือ สติปัญญาที่ติดแนบอยู่กับใจซึ่งพร้อมที่จะช่วยนั้นบ้างเลย ถ้าคิดถึงเรื่องความไม่จริงถาวร มันจะมีอันหนึ่งแทรกขึ้นมาว่าจริงถาวรมันปิดประตูไว้ไม่ให้คิดในทางที่ถูกเสีย

ทุกข์ บีบอยู่ทุกคนทั้งร่างกายและจิตใจ อย่างมากก็บ่นเอา เหมือนกับว่าเป็นทางระบายออกแห่งทุกข์ ความจริงไม่ใช่เป็นทางระบายออก เป็นทางเสริมสร้างของกิเลส เป็นทางของกิเลสเดินต่างหาก ที่บ่นเรื่องนั้นบ่นเรื่องนี้ มันไม่ใช่เป็นการระบายทุกข์ มันเป็นทางเดินเสริมทุกข์เสริมสมุทัยต่างหาก นี่ตามความจริง ท่านจึงสอนให้พิจารณาที่นี่

อนตฺตา ก็เหมือนกัน ว่าเป็นก่อนเราทั้งก่อน ก็คือกิเลสนั้นแหละหลอกนะ มันก่อนของกิเลสนั้นแหละ อำนาจของกิเลสนั้นแหละ ที่เป็นทางออกมันปิดไว้หมด บังคับอย่างไม่รู้สีกตัวเลยว่า นี่เป็นเราเป็นของเรา เป็น อตฺตาตัวตนทั้งนั้น จึงต้องใช้ปัญญาอันเป็นหลักความจริง ที่จะลบล้างความจอมปลอมทั้งหลายนี้ด้วยวิธีการต่าง ๆ นับตั้งแต่เกสา โลมา ไปโดยลำดับ จนกระทั่งสกลกายทั้งร่าง แยกแยะดูทั้งภายในภายนอก คลี่คลายดูซ้ำ ๆ ซาก ๆ ถือนี่เป็นงานสำคัญประจำชีวิตจิตใจและอิริยาบถไม่ละไม่ถอย

จงใช้ปัญญาพิจารณาคลีคลายดูด้วยดี เป็นงานประจำตัวของพระ ประจำตัวของผู้ปฏิบัติ เป็นงานประจำจิต ของผู้จะรื้อถอนตนออกจากทุกข์เพราะความยึดมั่นถือมั่นสำคัญผิดในสิ่งเหล่านี้ ด้วยอำนาจของกิเลสหลอกหลวง กิเลสบังคับให้เป็นไปเพื่อจะได้ถอนตนออกจากสิ่งเหล่านี้ จึงต้องทำทั้งกลางวันกลางคืนยืนเดินนั่งนอนทุกอิริยาบถ ทุกอาการของจิตเคลื่อนไหว มีสติปัญญาพิจารณาสอดส่องอยู่เสมอ ชื่อว่าทำงานตามหลักธรรมโดยชอบธรรม

เมื่อพิจารณาตามหลักความจริงแล้วหาที่ค้ำที่ไหนได้ มันเป็นเรื่องของกิเลสต่างหาก มาเสกสรรความรู้ความเห็นความเข้าใจของเรา ให้นั้นเป็นนั่นนี่เป็นนี้ นั่นเป็นของสวย นี่เป็นของงาม นั่นเป็นสัตว์ นี่เป็นบุคคล นั่นเป็นหญิง นี่เป็นชาย

ความจริงแล้วถ้าจะพูดถึงเรื่องหนัง หรือพูดถึงเรื่องผม-ขน ดูซิผม-ขนเป็นเส้น ๆ เพียงตกลงในภาชนะเท่านั้นก็ขยะเขยงไม่ยอมรับประทานแล้ว ยิ่งตกเข้าไป

ในอาหารด้วยแล้วจะอาเจียนไปเสียด้วยซ้ำ เล็บของผู้ใดก็ตามปล่อยให้หลุดลงไป ในภาชนะอาหารดูขี้ดูได้ไหม ฟันอย่างนี้เหมือนกัน ร่วงลงไปภาชนะดูได้ไหม รับประทานได้ไหม นอกจากขยะแขยงกัน ดีไม่ดีในวงสำหรับแตกฮือเลย ร่วมวงกันอยู่ มากน้อยต้องแตกศึกกัน

เรื่องความจริงเป็นอย่างนั้น แต่ทำไมจึงต้องเสกสรรปั้นยอเอานักหนา จนติดแน่นว่านี่เป็นเรานี้เป็นของเรา นี่เป็นของสวย นี่เป็นของงาม ทั้งนี้เพราะกิเลสมัน แหลมคมมันแล ใจจึงไม่สามารถมองดูหน้ามันได้ มันไม่ยอมให้มองดูหน้ามัน ให้ก้มหน้าลงไปเหมือนเขาปล้นบ้านปล้นเรือน จับเจ้าของมัดไว้ให้นอนคว่ำหน้า ไม่ให้มองดูหน้าของโจรผู้ร้ายนั้นเลย เพราะเขามีอำนาจ มองดูเขาก็ฆ่า กิเลสมีอำนาจก็เช่นเดียวกันไม่ให้มองย้อนหลังไปหามันเลย ให้มองส่งไปทางอื่นตามความต้องการของมัน ถูกมันผลักมันไส ให้เป็นไปตามอำนาจของมันอยู่ตลอดมา

เพราะฉะนั้น เมื่อมีโอกาสมีวาสนาได้มาประพฤติปฏิบัติธรรม ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือได้ยินได้ฟังธรรมจากครูจากอาจารย์ และเกิดความเชื่อความเลื่อมใส ได้ประพฤติปฏิบัติตน ในทางที่กิเลสจะถอยทัพกลับไปแพ้วด้วยจิตตภาวนาเป็นสำคัญเช่นนี้ จึงตั้งหน้าฆ่ากิเลสให้สิ้นซากไป

อธิบายเข้าสู่ปัญหาซึ่งอธิบายยังไม่จบเวลานี้ ส่วนสมาธิก็ได้เริ่มไปบ้างแล้ว ให้พิจารณาอย่างที่ว่านี้ กิเลสจับจองไว้ที่ไหนบ้าง จงแทงทะลุเข้าไปด้วยปัญญา แทะเข้าไปในหนัง แทะเข้าไปถึงเนื้อ ถึงเอ็น ถึงกระดูกทุกท่อนที่มีอยู่ในร่างกายนี้เนื้อเราดูใหม่เป็นยังไง เนื้อสัตว์เป็นยังไง ทั้งกองอยู่ตามตลาดมันผิดอะไรกับเนื้อคนทำไมจึงเห็นว่าเป็นคน อันนั้นเป็นเนื้อ นี้อันนั้นก็เนื้อ เอ็น กระดูกเหมือนกัน แล้วดูเส้นเอ็น ดูกระดูกทุกท่อน ทั้งของเราของสัตว์ที่วิ่งเกลื่อนอยู่ตามถนนหนทางมีคุณค่าอะไรบ้าง ทำไมกระดูกอันนี้จึงเสกสรรปั้นยอว่ามีคุณค่า จนทับหัวใจเจ้าของแทบจะตายไม่มีวันฟื้นอยู่แล้ว

เมื่อพิจารณาสิ่งเหล่านี้เห็นชัดตามเป็นจริงโดยลำดับ จิตจะมีความดูตื้นตื้น จิตจะมีความยิ้มแย้มแจ่มใสความพากเพียรความอดทนจะมาเอง หมุนตัวไปตามอาการต่าง ๆ ของร่างกาย พิจารณาเท่าไรยิ่งแจ่มยิ่งชัด ซาบซึ้งในโอวาทคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พุดถึงเรื่อง อนิจจัง ก็ซึ้ง อ้อ เป็นอย่างนั้นจริง ๆ มีทุกอาการของร่างกาย และจิตใจที่แสดงออกแต่ละอาการ ๆ ล้วนแต่เป็นเรื่อง อนิจจัง ทุกข์ อนตตา บิบบังคับอยู่ทุกสัต์ทุกส่วนหาช่องว่างไม่ได้เลย แม้แต่นอนหลับอยู่ก็ยังคงบีบบังคับ

บางครั้งถึงต้องสะดุ้งตื่นขึ้นมา เพราะความทุกข์มันบีบบังคับอย่างเต็มที่ จะทนนอนหลับครอก ๆ อยู่ไม่ได้

ถ้าพูดถึงเรื่องอสุภะความปฏิกูลโสโครก ก็ไม่มีอะไรเกินร่างมนุษย์ ดูให้เห็นชัดเจนอย่างนั้น ตามความจริงที่เป็นอย่างนั้นจริง ๆ เมื่อเข้าใจนี้ชัดเจน จิตจะฝังแน่นด้วยอุปาทานขนาดไหนก็ตาม เพราะอำนาจของกิเลสเป็นผู้หลอกหลวงให้ยึดให้ถือนั้น จะถอนตัวออกมาอย่างที่ไม่เคยพบเคยเห็น และประจักษ์กับใจไม่สงสัย จิตถอนอุปาทานจากรูปขันธ์ เพราะความเห็นแจ้งด้วยปัญญาเป็นอย่างนี้

ที่นี้มีแต่หลักธรรมชาติแห่งธรรมล้วน ๆ เต็มดวงใจ เพราะเห็นตามเป็นจริงหาที่ค้านไม่ได้ ที่สำคัญมันหมายอย่างนั้น ๆ มาแต่ก่อนนั้น เป็นเรื่องของความจอมปลอมที่กิเลสมันปกเสียบเอาไว้ ตามทำลายหมด ตามรื้อถอนออกหมด ปล่อยวางลงสู่ความจริงล้วน ๆ อนาลโย หายห่วง หายความยึดถือในร่างอันนี้ เพราะรู้ตามความจริงเต็มส่วนของมัน

ในขณะที่เดียวกันเวลาพิจารณาภายใน เวทนาปรากฏขึ้นมาก็กำหนดเช่นเดียวกัน เวทนาภายใน เวทนาจิต เมื่อเวทนาทางจิตเป็นของละเอียด ยังไม่สามารถทราบได้ในวาระนี้ เราก็พิจารณาเวทนาทางกายดังที่เคยอธิบายให้ฟังแล้ว

ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้เป็นการคลี่คลายสิ่งที่หุ้มห่อจิตใจ อุปาทานในกายก็คือกิเลสที่หุ้มห่อจิตใจ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่จิตไปหลงว่าเป็นเราเป็นของเรา ก็คือกิเลสเครื่องหุ้มห่อจิตใจ เมื่อพิจารณารูปขันธ์เห็นแจ่มแจ้งชัดเจนแล้ว เครื่องหุ้มห่อเหล่านี้ก็ขาดลงไป ยังเหลือแต่เครื่องหุ้มห่ออันละเอียด คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่เราเปิดสิ่งลึกลับด้วยปัญญาให้เห็นตามเป็นจริงในสภาวะธรรมอันเป็นส่วนชั้นว่าเป็นอย่างไรกัน แต่ก่อนไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นจิต รู้ก็รู้ทั้งร่าง รู้ไปหมดทั่วสรรพางค์ร่างกาย แต่จะยึดจะจับเอาจุดที่ว่าจิตนี้ จับไม่ได้ เพราะถูกสิ่งเหล่านี้หุ้มห่อไว้หมด ตะตะตรงไหนเจอถึงก้านสาขาของ อวิชชาขบขจยา สงขาร, สงขารขบขจยา วิญญาณ เต็มไปหมด ตะตรงนั้นถูกกิ่งของอวิชชา ตะตรงนั้นถูกก้านของอวิชชา ถูกเปลือกถูกกระดูกของอวิชชา

เมื่อใช้ปัญญาถากถางเข้าไป กิ่งก็ฟันเข้าไป ก้านฟันเข้าไป รากฝอยฟันเข้าไป เปลือกฟันเข้าไป กระพี้ฟันเข้าไป ตั้งแต่ร่างกายจนถึง เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นชั้น ๆ ของกิเลส ที่แทรกสิ่งยึดครองด้วยอำนาจของอวิชชาเป็นหลักใหญ่พาให้แผ่กิ่งก้านออกไป จนเข้าใจอย่างชัดเจน จิตเปิดเผยตัวขึ้นมาโดยลำดับลำดับ ความจริงก็

เริ่มเห็นจิตมาตั้งแต่ขั้นสมาธิแล้ว แต่ยังไม่กระจ่างและขาดจากกันกับสิ่งเหล่านี้ เมื่อใช้ปัญญาเป็นเครื่องตัดพินยอมขาดไปโดยลำดับลำดับา จนเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันเป็นส่วนละเอียดก็ขาดไปด้วยกันหมดจากความเป็นเราเป็นของเรา รูปก็ดี เวทนาทั้งสามก็ดี สัญญาก็ดี สังขารก็ดี วิญญาณก็ดี ขาดจากความเป็นเราเป็นของเราอย่างเห็นได้ชัดด้วยปัญญา

นี่แลวิธีเปิดเครื่องหุ้มห่อของจิตให้เห็นอย่างชัดเจน เปิดด้วยภาคปฏิบัติจิตตภาวนาเปิดเข้าไป พินเข้าไปกิเลสขาดสะบั้นเข้าไปโดยลำดับ ตัดสะพานของ อวิชชาปจฺจยา ซึ่งออกเที่ยวหากิน จนไม่มีทางออก ทางรูปก็ตัด ทางเวทนาจึงตัด สัญญา สังขาร วิญญาณก็ตัด ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ที่จะออกสู่รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสนั้นยิ่งห่างไกล ก็ถูกตัดเข้ามาจนขาดสะบั้นไปหมดแล้ว ยังเหลือเกาะเดี่ยวดอนเดี่ยว อุโมงค์เดี่ยวคือจิต ซึ่งเป็นที่ข่มซ่อนหมกตัวอยู่ของอวิชชาอันเป็นกษัตริย์วิภูจักร

สติปัญญาเมื่อถึงขั้นนี้แล้วย่อมเกรียงไกร และฉลาดสามารถมากเกินกว่าจะนำอะไรมาเทียบมาเสมอเหมือนได้ อย่างไรก็ไม่ทนอยู่ได้ ถ้าลงสติปัญญาประเภทที่พินสะบั้นหันแหลกเข้าไปจนถึงจุดเดี่ยวแล้ว จุดนั้นจะไม่ถูกทำลายยอมเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น บรรดาพระอนาคามีท่านเมื่อถึงขั้นนี้แล้ว จึงไม่กลับมาเกิดอีก เพราะเป็นอัตโนมัตติของสติปัญญาขั้นนั้นแล้ว ท่านก้าวขึ้นสู่สุทธาวาส ๕ ชั้น ตั้งแต่ขั้นต้น อวิหา อตปฺปา สุทฺธสฺสา สุทฺธสฺสี อกนิฏฺฐา แล้วเลื่อนขึ้นไปโดยลำดับ ไม่กลับมาอีกเลยจากอกนิฏฐาแล้วก็นิพพาน นี่ก็เพราะอำนาจของจิตเป็นอัตโนมัตติ ทำงานในตัวเอง โดยหลักธรรมชาติไม่มีอะไรมาบังคับ หากหมุนไปโดยหลักธรรมชาติของตัวเอง

นี่จิตขั้นนี้ก็เหมือนกัน ทั้ง ๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่ต้องไปกล่าวถึงสุทธาวาส ๕ ชั้นแหละ กล่าวถึงจิตกับสติปัญญาที่รักษาตน และประหัตประหารสิ่งที่เป็นข้าศึก สิ่งที่เป็นเชื้อจะพาให้เกิด แก่ เจ็บ ตายต่อไปอีก สุดท้ายก็ขาดสะบั้นลงไปจากจิต นั่นแล อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา อยู่ที่จุดนั้น ตัวนี้แลที่พาสัตว์ทั้งหลายไปเกิด ไม่ใช่อะไรอื่นเห็นได้ชัดเมื่ออะไร ๆ ขาดไปหมดยังเหลือแต่จิตที่กลมกลืนกับอวิชชา เพราะฉะนั้นจิตจึงต้องมีภพ แต่ไม่ใช่ภพเหมือนภพทั้งหลาย เป็นภพในสุทธาวาส ๕ ชั้น จิตดวงนี้บอกได้ชัด ๆ อยู่ในจิตเอง จากนั้นก็ก้าวเข้าสู่นิพพาน

ที่นี่เพื่อให้ถึงนิพพานทั้งเป็นสด ๆ ร้อน ๆ นี้ เอ้า สติปัญญาฟาดลงไป ในจุดนั้นให้ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ซึ่งฝังอยู่ในจิตนั้นแตกกระจายลงไปไม่มีเหลือ

แล้ว นั่นแหละว่าแดนแห่งนิพพานก็แล้วแต่จะพูด ไม่มีหิวโหยกับอะไรอีกแล้ว ไม่ต้องการอะไรอีกแล้ว พอตัวแล้ว เอ้า นั้นลงไปว่า จิตเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยที่นี่ เมื่อสิ่งที่ครอบหัวใจมาเป็นเวลานานได้ขาดกระเด็นลงไปหมดแล้ว ที่นี่จิตจะไปเกิดที่ไหนอีก แต่ก่อนเกิดตาย ๆ เพราะเหตุไร เกิดตาย ๆ มากี่ภพกี่ชาติ เราก็มารู้เพราะอะไร พาให้เกิดให้ตาย เพราะอันนี้แล เห็นได้ชัด

พออวิชชาถูกทำลายลงไปแล้วด้วยสติปัญญาอันแหลมคมก็หมดปัญญา อดีตที่เคยเป็นมามากน้อยไม่ต้องไปนับไปอ่านให้เสียเวลา เป็นมาเพราะสาเหตุอะไรก็บอกชัด ๆ อยู่แล้วภายในจิต อนาคตที่จะเป็นไปข้างหน้าถ้าอันนี้ยังครอบหัวใจอยู่แล้ว จะต้องเป็นไปทำนองเดียวกันกับอดีตที่เคยเป็นมาแล้วไม่สงสัย แต่บัดนี้เชื้อแห่งภพได้ขาดกระเด็นลงไปแล้ว ปัจจุบันก็รู้เท่าแล้ว ระหว่างสมมุติกับวิมุตติขาดสะบั้นออกจากกันทั้ง ๆ ที่ยังไม่ตาย ได้รู้ได้เห็นชัดเจนแล้วถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็รู้อยู่เต็มร้อย พันก็รู้พันเต็มพัน ผู้นี้ได้เปิดเผยตัวเต็มที่แล้ว นี่แหละคือจิตแท้ ในขณะที่เดียวกันนี้แหละคือธรรมแท้ที่อยู่ที่ตรงนี้ นี่แหละคือบรมสุข นี่แหละคือนิพพาน การใส่ชื่อก็ใส่เพื่อเป็นเครื่องหมายให้ทราบทางสมมุติเท่านั้นเอง ลำพังท่านผู้รู้ผู้เห็นแล้วท่านไม่จำเป็น รู้เห็นประจักษ์ใจแล้วก็พอ นี่แหละกิเลสอวิชชาและจิตจะละเอียดลึกลับขนาดไหนก็เถอะ ถ้างลงได้นำธรรม มีสติธรรม ปัญญาธรรมเป็นต้น เข้าไปถากถางฟาดฟันกันจริง ๆ แล้วจะต้องถึงรากแก้วของกิเลสอวิชชา และถอนพรวดขึ้นมาอย่างไม่ต้องสงสัย ข้อสำคัญขออย่าได้เชื่ออะไรยิ่งกว่าเชื่อธรรมของพระพุทธเจ้า ก็เป็นที่มั่นใจและแนใจ

ขอให้ทุก ๆ ท่านนำไปปฏิบัติด้วยความเอาจริงเอาจัง ด้วยความเห็นโทษแห่งความเป็นมาของตนที่ถูกกิเลสย่ำยีมาตลอดเถิด ไม่ต้องไปเชื่อผู้อื่นผู้ใดใครที่ไหนก็ได้ เพราะธรรมทุกแขนงพระพุทธเจ้าสอนไว้หมดแล้ว ทุกข์ นตฺถิ อชาติสฺส ทุกข์ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด นี่คือการตัดขาดจาก อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา ถึง ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา, มรณมฺปิ ทุกฺข์ ซึ่งเป็นกองทุกข์ทั้งหมด เมื่อเกิดมาก็ต้องเป็นอย่างนี้ นอกจากไม่เกิดก็ไม่มีการทุกข์มาเกี่ยวข้อง

พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างไม่มีผิดเพี้ยนไม่มีทางสงสัย อวิชชาปจฺจยา นี่แหละพาสัตว์ทั้งหลายให้ได้รับความทุกข์ความลำบาก เพราะไม่รู้โทษของมัน เนื่องจากมันไม่ยอมให้รู้ เพราะมันอยู่เหนือสัตว์ เมื่อสติปัญญาทันแล้วก็รู้หมด เคยเป็นมายังไง ๆ รู้หมด กิเลสประเภทต่าง ๆ มันจะไปเป็นอยู่อยู่กับหัวใจใด กิริยาอาการของสัตว์ตัวใด

บุคคลผู้ใดรู้หมด เพราะมันเคยอยู่ในหัวใจเราแล้วนี่ เราเคยปราบมันอย่างราบจน
แหลกละเอียดไปแล้ว ไม่สามารถมาครอบงำหัวใจเราได้อีกเหมือนแต่ก่อน หรือ
เหมือนหัวใจใด ๆ แล้ว เพราะฉะนั้น มันมีอยู่ในหัวใจใด แสดงอากัปกิริยาออกมา
อย่างใดจึงทราบได้หมด เมื่อได้ทราบมันหมดแล้ว ปราบมันหมดแล้ว จะว่าเป็น
โลกวิทู ตามหลักธรรมชาติก็ไม่ผิด ถึงจะไม่เป็นโลกวิทู รู้แจ้งแทงทะลุเม็ดหินเม็ด
ทรายกระทั่งสัตว์ตัวนี้ตายแล้วไปเกิดที่ไหน ตัวนั้นตายแล้วไปเกิดที่ไหนก็ตาม แต่ก็รู้
แจ้งโดยหลักธรรมชาติกิเลสขาดสะบั้นจากใจอย่างนี้แล โลกวิทู อย่างนี้เป็นคุณสมบัติ
ของสาวก ท่านได้โลกวิทูในลักษณะนี้ ตามนิสสัยวาทนากว้างแคบต่างกัน ไม่เหมือน
โลกวิทูของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นพุทธวิสัย

นี่แหละการปฏิบัติธรรม เพื่อรื้อถอนจิตซึ่งเป็นตัวมหันตโทษมหันตทุกข์ ที่
ถูก อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา เป็นนายเหนือหัวครอบงำบังคับบัญชากดขี่ข่มเหงมาเป็น
เวลานานแสนนาน ท่านปฏิบัติกันดังที่กล่าวมานี้แล เราสงสัยอะไรไม่มีที่จะสงสัย ขอ
ให้ยกหลักธรรมปัจจุบัน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา คู่ปราบปรามกิเลสขึ้นประพฤติปฏิบัติ
กำจัดมันให้ได้เถอะ พระพุทธเจ้านิพพานที่ร้อยที่พันองค์ นิพพานไปนานแสนนาน
เท่าไร จะไม่มีปัญหาโดยประการทั้งปวง จะรวมกันอยู่ที่ปัจจุบันจิตปัจจุบันธรรมซึ่ง
เป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ นี้แห่งเดียวเท่านั้น ไม่มีทางอื่นจะเป็นเครื่องพิสูจน์ไม่
มีทางอื่นเป็นเครื่องยืนยัน มีอันนี้เท่านั้นเป็นเครื่องยืนยัน ดังธรรมท่านว่า “ผู้ใดเห็น
ธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” ก็หมายเอาธรรมชาติที่บริสุทธิ์นี้แลเป็นเครื่องยืนยัน เพราะ
พระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายบริสุทธิ์อย่างนี้เหมือนกันหมด เมื่อยอมรับอันนี้แล้ว ก็
ยอมรับพระพุทธเจ้าทั้งหลายในขณะเดียวกัน หาที่ค้านกันไม่ได้

แต่การที่จะปฏิบัติให้เป็นที่ไปตามธรรมดังที่วานี้ ต้องอาศัยความพากเพียร
เพราะกิเลสแต่ละประเภทนั้นมีเล่ห์เหลี่ยมแหลมคมมากทีเดียว อย่าเข้าใจว่ามันโง่เรา
ฉลาด ความจริงเราโง่มาก กิเลสฉลาดมากและไม่ทำอะไรฉลาดเหนือกิเลส นอกจาก
ธรรมเท่านั้น วิธีการต่อสู้กับกิเลสนั้นจึงต้องอาศัยความฉลาดแหลมคม มีสติปัญญา
เป็นสำคัญ อาศัยความบึกบึน อาศัยความอดความทน ความเอาจริงเอาจัง ทำเล่น ๆ
เหลว ๆ หละ ๆ ไม่ได้ ถ้าเราอยากจะพ้นจากทุกข์ แต่ถ้าอยากจะเป็นนัก
โทษมหันตทุกข์อยู่ที่นี่ มันก็เคยเป็นมาแล้วนี่จะอยากไปอะไรอีก เพราะเคยเป็นมาแล้ว
เราสงสัยที่ตรงไหน มีทางเดียวคือการรื้อถอนตนออกจากเปลวไฟอันใหญ่หลวงนี้ ให้
ถึงความสวัสดิ์เป็นบรมสุขตลอดอนันตกาลเท่านั้น

จึงขอให้ทุกท่านฟังให้ถึงใจ ปฏิบัติให้ถึงธรรมด้วยความพากเพียรของตนเอง การแนะนำสั่งสอนก็ได้แนะนำสั่งสอนเต็มขั้นเต็มภูมิของผมเอง ไม่มีสิ่งใดลึกลับแก่ท่านผู้มาศึกษา เคยปฏิบัติได้รู้อย่างไรเห็นอย่างไรก็พูดให้ฟังหมดเปลือกแล้ว ยอมรับว่าไม่มีความรู้มากกว่านี้ ขอให้ฟังให้ถึงใจและปฏิบัติให้ถึงธรรม จะพ้นจากทุกข์อย่างถึงใจในขณะที่มีชีวิตอยู่นี้แล

พูดท้ายเทศน์

พระอยู่ด้วยกันมาก ๆ มันก็เหมือนรถบรรทุกของหนักนั่นนะ มันอึดอาดมันเนือยนายมันชักช้าล้าหลังอยู่นั้นแหละ อะไร ๆ ก็ต้องช้า เพราะความเป็นอยู่ทุกด้านมันเกี่ยวโยงกันทั้งวัด ถ้าจะไปหาอยู่สะดวกสบายในการภาวนานี้ ก็ต้องเป็นตามอัธยาศัยและกำลังใจของแต่ละรายที่แน่ใจตัวเอง เพราะผมเคยเป็นมาแล้ว เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ มันเป็นเหมือนแม่เหล็กเครื่องดึงดูดและพยุลงจิตใจได้ดี แม้จะยังไม่ได้หลักได้เกณฑ์ทางด้านธรรมภายในใจ แต่ก็ได้อาศัยครูบาอาจารย์เป็นหลักเป็นเกณฑ์ ให้ท่านเป็นเหมือนแม่เหล็กเครื่องดึงดูดให้มีความชุ่มใจ เพราะความหวังนั้นเป็นสิ่งสำคัญ

พอออกจากท่านไปทั้งที่จิตยังหาหลักยึดอะไรไม่ได้ มันอะไรบอกไม่ถูกผมนี่เคยเป็นมาแล้วนะ เราก็ดั้งหน้าตั้งตาทำความเพียรอยู่เช่นกัน แต่มันไม่ได้เรื่องอะไรนี้หมายถึงใจยังไม่ได้หลักทางสมาธินะ ภาวนานี้มันไม่ได้เรื่องอะไรเลย จนงงในตัวเองว่า เอ๊ะ ทำไมเป็นอย่างนี้ จิตใจเราถ้าฝืนอยู่อย่างนี้ไม่นานจะจมแน่ ๆ ต้องกลับเข้าไปหาครูบาอาจารย์ อยู่กับท่านความรู้สึกก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง แน่ะ มันอยู่ได้สบายทั้ง ๆ ที่ก็ไม่ได้อาศัยหลักได้เกณฑ์อะไรขณะอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่มันไม่เดือดร้อนวุ่นวายเหมือนอยู่คนเดียว อาศัยยึดท่านเป็นหลักในทางจิตใจ ก็พออยู่ได้สบาย ๆ นี่ผมเคยเป็นมาแล้ว ทำยังไงมันก็ไม่ได้เรื่อง ภาวนาอย่างไรก็ไม่ได้เรื่อง ใจเวลามันดื้อมันดื้อต่อหน้าต่อตานั่นแหละ จนกว่ามันได้หลักได้เกณฑ์แล้ว ทีนี้ไปไหนก็พอไป อย่างน้อยจิตเป็นสมาธิเป็นหลักเป็นเกณฑ์แล้ว มันก็พอไปของมันพอสู้ของมัน คือต้นทุนมันมีถึงความแยบคายทางด้านปัญญาไม่เกิด ก็อาศัยสมาธิเป็นหลักเป็นเกณฑ์ อยู่ได้ด้วยสมาธิคือความสงบใจ ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมเหมือนแต่ก่อนที่มันไม่มีหลักมีเกณฑ์

นี่เหตุหนึ่ง ที่ไม่อาจขับไล่ไสส่งให้หมู่เพื่อนไปอยู่ที่นั่นที่นี้คนเดียว โดยเห็นว่าสบายดีว่าอยู่กันหลาย ๆ องค์ แต่ก็ไม่แน่ใจในจิตใจของหมู่เพื่อนว่า จะมีความ

ฉลาดแยกคยรักษาตัวได้เพียงไร แม้แต่อยู่ด้วยกันนี้ก็ยังคงได้ดูได้ดำกันอยู่เสมอ เพราะความบกพร่องอันเป็นช่องโหว่ให้กิเลสทำลาย ต้องได้ช่วยปิดช่วยกันอยู่ไม่หยุด เพราะความผิดพลาด เพราะความไม่คิดไม่อ่านมีอยู่มาก นี่เหตุหนึ่ง การไปอยู่คนเดียวจะฉลาดและจริงจั่งแค่ไหนเราก็ไม่แนใจนัก สุดท้ายก็ต้องพะรุงพะรังกันอยู่อย่างนี้จะว่าไง เพราะมันแก้ไม่ตก ถ้าไม่ช่วยกันแก้ที่ตัวเอง ซึ่งแสดงความบกพร่องให้เห็น อยู่ตลอดเวลา ด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ที่ครูอาจารย์หยิบยื่นไว้ในเวลาอยู่ศึกษาอบรมกับท่าน

ตอนจิตได้หลักได้เกณฑ์พอเป็นบาทฐานแห่งวิปัสสนาแล้ว การก้าวทางปัญญามันเป็นอีกอย่างหนึ่งนะ ที่แรกก็บังคับจิตออกพิจารณาทางด้านปัญญา พอจิตเห็นคุณค่าทางปัญญาแล้วเป็นอีกอย่างหนึ่ง จากนั้นจิตจะหมุนของมันไปเอง โดยไม่ต้องบังคับเหมือนขั้นเริ่มแรกพิจารณา เมื่อเกิดข้อข้องใจขึ้นมา เจ้าของแก้ไม่ได้ก็มาหาครูบาอาจารย์เพื่อช่วยแก้ให้ ไม่ให้เสียเวลาไปนาน วิ่งมาหาท่าน เล่าถวายท่านจบท่านใส่เปรียงเดียวเท่านั้น สิ่งที่เคยขัดข้องนั้นขาดสะบั้นไปเลยนะ เพราะท่านรู้ตลอดทั่วถึงแล้ว เราไม่รู้ ไม่รู้ทางออกทางเข้า ไม่รู้วิธีปลดเปลื้อง จะปลดเปลื้องได้ยังไง เพราะปัญหาแต่อย่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากน้อย นั่นก็คือสมุทัยเข้ามาขวางธรรมนั้นเอง ปัญญาเราไม่สามารถแก้ได้ มันก็ต้องพิจารณาวกเวียนพลิกไปพลิกมาทำให้เสียเวลา พอมาเล่าถวายท่านแล้วท่านใส่เปรียงเดียวเท่านั้นก็ขาดสะบั้นไปเลย นั่น มันต่างกัน อย่างนั้น ระหว่างครูอาจารย์ผู้รู้ผ่านไปแล้ว กับเราที่ยังไม่รู้ไม่ผ่าน ผู้ปฏิบัติจึงต้องอาศัยครูอาจารย์ช่วยบอกแนะตลอดไปจนถึงจุดที่หมาย เมื่อถึงที่แล้วปัญหาทั้งหมดก็สิ้นซากไปพร้อมกับกิเลส

ถ้าหากไม่มีครูมีอาจารย์ช่วยแนะจริงๆ เราก็พยายามตะเกียกตะกายไปเอง ด้วยสติปัญญาของตน แต่มันช้านะซิ เราเห็นได้ชัดเวลาพ่อแม่ครูอาจารย์มันท่านล้วงลับไปแล้วนั้น ต้องเตือนตัวเองให้ตื่นตัวในการหวังพึ่งตัวเอง เอ้า ไม่มีใครละที่นี้ เราคนเดียวเป็นก็เป็นตายก็ตาย มันก็หมุนช่วยตัวเองไปได้เหมือนกัน เป็นแต่ช้าบ้างเท่านั้น ชั้นนี้ก็เป็นการช่วยตัวเองได้ เช่นเดียวกับเวลาที่เราก่อนตรอกจนมุมดังที่เคยเล่าให้ฟัง มันก็ช่วยตัวเองเต็มที่ไมยอมถอยหลัง เป็นแต่มันช้าเท่านั้นแหละ แต่สติปัญญาดีนดีที่อยู่ไม่หยุดไม่ถอยนะซิ เพราะปัญญานี้ไม่ถอยแหละ ช้าหรือเร็วมันก็สู้กันอยู่ อย่างนั้น ก็ทะลุของมันไปได้

แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องครูบาอาจารย์เป็นสำคัญมาก ทำให้กะทัดรัดเข้าไปเรื่อย ๆ รวดเร็วยิ่งกว่าทำโดยลำพังอยู่มาก นี่แลทางด้านจิตตภาวนาจึงสำคัญมากสำหรับครูอาจารย์ผู้คอยให้อุบาย จะเอาธรรมสู่มสู่มหามาสอนกันไม่ได้นะ เรียนจนพระไตรปิฎกก็เถอะ นี่มิได้ประมาทการเรียน พุดตามความจริง ถ้าลงจิตนี้ไม่ได้ทรงอรรถทรงธรรมประจักษ์ใจจากการปฏิบัติแล้ว จะสอนไม่ถูกจุดที่จำเป็น แม้ยกมาสอนทั้งพระไตรปิฎกก็ไม่ถูกจุดที่ต้องการ ถ้าไม่รู้ทางจิตตภาวนามาก่อน ถ้าเป็นยากี้ยากกันทั้งหีบนั้นแล ไม่สามารถหยาบยานานเฉพาะมารักษาคนไข้ได้ หากเป็นหมอเถื่อนซึ่งผิดกับหมอจริงอยู่มาก คนไข้รายใดมาก็จะยกยาทั้งหีบทุ้มใส่ มันก็ตายเท่านั้นละคนไข้

ไม่ได้เหมือนหมอที่แท้จริงนี้ หมอเขาไม่จำเป็นต้องไปยกกันมาทั้งหีบทั้งตู้อะไร เพียงถามอาการและตรวจดูรู้แล้วว่าเป็นยังไง แล้วควรฉีดก็ฉีด ควรให้ยารับประทานก็ให้ เท่าที่เห็นว่าเหมาะสมกับโรคประเภทนั้น ๆ ครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจิตตภาวนาที่คอยให้อุบายเราก็สอนลงตรงจุดสำคัญทันที ๆ เลย การสั่งสอนจึงต่างกันอย่างนี้ ก็จิตสอนจิตนี้ พออาราธนาด้วยการเรียนถามปัญหาต่าง ๆ บ้าง ท่านรู้แล้วท่านเคยผ่านมาเท่าไรเป็นมาเท่าไรแล้ว ท่านใส่บับเดียวเท่านั้นเป็นกระจ่างไปทันทีทันใด นี่ชิตที่ต่างกันมากกับทั่ว ๆ ไป

อยากให้หมู่เพื่อนได้กำลังทางด้านจิตใจ ให้ได้เห็นเรื่องโทษของกิเลส มันทำให้แสนทุกข์แสนทรมาน ไม่มีอะไรเกินกิเลสในโลกทั้งสามนี้ หากแต่มันไม่ให้เห็นโทษของมัน มันปิดเอาไว้หมด อันนี้ชิมันลำบากนะ แม้อยู่กับครูบาอาจารย์ท่านช่วยเปิดช่วยถอนให้ ก็ยังสู้กิเลสรูปปิดรูปล้อมไม่ได้อยู่นั้นแหละ การรื้อชนกิเลสออกจากใจจึงเหมือนกับชนจอกแหนขึ้นจากน้ำ พอแหวกออกมันก็หุบเข้ามา แหวกออกก็ไหลเข้ามา หุบเข้ามาอยู่อย่างนั้น เวลากำลังปัญญายังไม่พอกับมัน เมื่อถึงขั้นปัญญาที่ควรต่อสู้กับมันได้แล้ว ไม่เพียงแหวกออกเท่านั้น ยังจับโยนขึ้นบนฝั่งเสียเลย จับโยนขึ้น ๆ มันจะมีจอกมีแหนอยู่เท่าไร คว่ำปาขึ้นฝั่งให้หมด เหลือแต่น้ำใสสะอาดอาบดื่มใช้สอยสบาย นี่เมื่อชนกิเลสโยนทั้งหมดแล้ว อยู่ไหนก็อยู่สบายหายทุกข์กังวล ไม่มีปัญหาอะไรอีกแล้ว

ปัญหาทั้งหมดเกิดจากกิเลสอย่างเดียวเท่านั้น เมื่อกิเลสสิ้นซากไปจากใจแล้วอะไรจะมาเป็นปัญหาให้ยุ่งยากไม่มี โลกทั้งสามโลกธาตุนี้ก็เหมือนไม่มี เพราะจิตไม่ไปยุ่ง แม้จิตเองก็พอตัวอยู่แล้วจะไปยุ่งกับอะไร แนะ ฟังซิ มันพอตัวอยู่ตลอดเวลาไม่

ว่ากาลนั้น สถานที่นี้ อิริยาบถนั้น อิริยาบถนี้ กระทบนั้นเป็นอย่างนั้น กระทบนี้เป็น
 อย่างนี้ ๆ ไม่มี กระทบอะไรก็มีเพียงสัมผัสกันแค่นั้น ๆ แล้วดับไป ๆ เท่านั้น จิตรู้
 เรื่องของมันอยู่แล้วโดยหลักธรรมชาติ

เมื่อไม่มีผู้เป็นเจ้าของเข้าไปยึด ไม่มีเจ้าอำนาจเข้าไปยึดเสียอย่างเดียว ชั้น
 ก็เป็นชั้นล้วน ๆ แสดงอยู่อย่างนั้นตามหลักธรรมชาติของมัน แม้ตัวมันเองก็ไม่มี
 ความหมายในตัวมัน ใจรู้ชัด ๆ ว่าเป็นอย่างนั้น ดังร่างกายของเราที่นั่งอยู่ที่นี่ มันก็
 เหมือนกับวัตถุทั้งหลายดี ๆ นั่นเอง ไม่ได้ผิดกันเลย เป็นแต่เพียงว่าความรู้ไปเป็น
 เจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบชั้นใช้มันอยู่เท่านั้น ให้มันรู้อย่างนั้น ตามีหน้าที่เห็นรูป หู
 นั้นมีหน้าที่ฟังเสียง เป็นต้น ทางออกนี้ไปเจอนั้น ทางออกนั้นไปเจอนั้น ทางออกทาง
 ตาไปเจอรูป ทางออกหูไปเจอเสียง เป็นต้น มันเป็นทางออกของจิตไปเจอสิ่งต่าง ๆ
 เครื่องมืออันนี้สำหรับอันนั้น เครื่องมืออันนั้นสำหรับนั้น ๆ เท่านั้น ก็เหมือนเครื่อง
 มือทำงานสร้างบ้านสร้างเรือนนั้นแล ลิวสำหรับนั้น ขวานสำหรับนั้น สว่านสำหรับนั้น
 เลื่อยสำหรับนั้น นำไปใช้ตามที่เห็นควรและความต้องการของช่าง พอทิ้งไว้เครื่องมือ
 ก็เป็นเหล็กอยู่อย่างนั้นเอง ไม่วิเศษอะไรไปกว่านั้น

ชั้นนี้ก็เหมือนกัน ถ้าวัดความรู้เป็นความรู้ ไม่ไปสับสนวุ่นวายกับสิ่งใด ไม่
 มีอะไรมาสับสนวุ่นวายกับความรู้นี้ เป็นความรู้ล้วน ๆ มันก็เป็นเหมือนเครื่องมือ
 ทำงานนั่นเอง จะผิดอะไรกัน ร่างกายนี้กับท่อนไม้ท่อนฟืนมันผิดกันอะไร ไม่ได้ผิด
 กัน เป็นแต่เพียงว่าความรู้นี้ครอบครองชั้นอยู่ รับผิดชอบอยู่ จึงมีการเคลื่อนไหวไป
 มาได้ มีต่างกันเท่านั้น เครื่องมือที่ยังใช้ได้ก็ใช้ไป มีเท่านั้น พอความรู้อันนี้ไม่เกี่ยว
 กับเรื่องอะไรแล้ว ก็เหมือนไม่มีโลก เพราะไม่มีอยู่ภายในใจ คำว่า เย ธมฺมา เห
 ตุပ္ปภาว เตสํ เหตุํ ตถาคโต นี้ซึ่งมากนะ ก็พระอรหันต์พุทฺธิ พระอัสสชิเป็นพระ
 อรหันต์ทั้งองค์ เย ธมฺมา เหตุပ္ปภาว เตสํ เหตุํ ตถาคโต เตสญจ โย นิโรธจ เอว
 วาที มหาสมณโณ ธรรมทั้งหลายเกิดจากเหตุ เมื่อจะดับก็ต้องดับเหตุก่อน พระมหา
 สมณะพูดอย่างนี้ อะไรเป็นเหตุ ก็จิตเป็นมหาเหตุ ตัวที่อยู่ฉากหลังของจิตคืออะไร ก็
 พุทฺธแล้วตะกั๊น คือ สมุทัย ท่านสอนให้ดับเหตุก่อน มหาสมณะคือศาสตราของเราสอน
 อย่างนี้ ซึ่งมากที่สุดทีเดียว

การต่อสู้กิเลสการถอดถอนกิเลส ต้องถือเป็นงานสำคัญจำเป็นต่อเราสุดชีวิต
 พูดอย่างอื่นผมไม่สนทใจ ถ้าว่าเอาชีวิตเข้าแลกนั้นถึงใจนะ เพราะเคยเอาชีวิตเข้าแลก
 มาแล้วนี่ แม้ทุกข์ก็ยอมทุกข์ แต่ทุกข์นี้มันคุ้มค่านี่ ไม่เหมือนทุกข์ที่ค้นหาหัวทท้าย

ไม่ได้ หาดันหาปลายไม่ได้ เหมือนทุกข์ที่กิเลสบีบบังคับให้เกิดทุกข์ นั้นมันหาดันหา ปลายหาที่ยุติไม่ได้ ทุกข์อยู่ตลอด ทุกข์นี้มีต้นมีปลายมีที่ยุติ เวลาเข้าถึงยังมีอยู่ที่พาด ฟันกันลงไป แม้ทุกข์ก็ไม่ถอยการสู้ พอเข้าถึงก็เลยไปแล้วจะมีทุกข์มาจากไหน ทุกข์ เพราะความเพียรมันมีที่ยุติ ไม่เหมือนทุกข์ที่ตายกองกันอยู่ในวัฏฏะ หาทางออกไม่ได้ ทุกข์อันนี้พิลึก ไม่มีเงื่อนไขต้นเงื่อนไขปลายเลย ทุกข์เพราะความเพียรนี้มีที่ยุติ จึงผิด กันอยู่มาก

เวลาถึงคราวถึงระยะของมันที่จะท่วม จิตหากเป็นของมันเอง ท่วมลง ๆ ชีวิตก็ ไม่ได้อาลัยเสียดาย มันท่วมกันแบบถึงเป็นถึงตายมาไม่รู้กี่ครั้ง เวลาเข้าไปเจอเข้าถึงก็ ท่วมทันทีไม่ยอมถอย ถ้าไม่ตายก็ให้ชนะเท่านั้น ถอยไม่ได้ นั่นซิ มันพัดกันตรงนั้นซิ เขารบเข้าถึงเขาก็ต้องเอาชีวิตเข้าแลก นี่เรารบกิเลสซึ่งเป็นเข้าถึงอันใหญ่หลวงเราก็ ต้องเอาชีวิตเข้าแลก ถึงวาระพอเจอกันเข้าก็ใส่กันเลย จะตายก็ให้รู้ ไม่ตายก็ให้รู้ สุด ท้ายอยากพูดเต็มปาก กิเลสมันตาย เราไม่เห็นตายวะ เนอะ

พระพุทธเจ้าก็กิเลสตาย พระองค์เพียงสลบเท่านั้น สุดท้ายกิเลสตาย ที่ท่าน ยกองค์เด่น ๆ ในทางความเพียรมาให้เป็นตัวอย่างแก่พวกเราได้เห็นได้ยิน ก็เพื่อเป็น คตินั่นเอง เช่น พระโสณะ ท่านก็เพียงผ่าเท้าแตก ท่านไม่ตายแต่กิเลสทั้งมวลตาย เรียบ ท่านเตะกับกิเลสผ่าเท้าแตกแต่กิเลสตาย ท่านเองไม่ตาย เราจะกลัวตายทำไม พระจักษุบาลก็พัดกันกับกิเลส จักษุแตก แต่กิเลสตาย ท่านเองไม่ตาย แต่กลายเป็นผู้ วิเศษขึ้นมาเป็นสรณะของพวกเรา ไม่ได้ยินว่าท่านเหล่านั้นตาย อย่างมากก็เพียงผ่าเท้า แตกเพราะความเพียรกล้า ก็เพียงจักษุแตกเพราะความเพียรกล้า พระพุทธเจ้าก็เพียง สลบ แต่กิเลสมันเลยสลบคือตายเรียบ พระจักษุบาลก็เตะกิเลส จักษุแตกกิเลสตาย พระโสณะเดินจงกรมจนผ่าเท้าแตก กิเลสตาย

การเดินจงกรมจนผ่าเท้าแตกนี้ ถ้าเราคิดทั่ว ๆ ไปคงคิดว่า ความเพียรของ ท่านแกร่งด้วยความพยายาม เดินจงกรมจนผ่าเท้าแตก เก่งจริงเรื่องความเพียรของ ท่าน แต่เป็นความเพียรที่สัมปยุตไปด้วยสติปัญญาอัตโนมัติ ไม่ใช่บังคับกันเดินเสีย จจนผ่าเท้าแตกนะตามความแน่ใจของผม เพราะเมื่อถึงขั้นนี้แล้วความเพียรยอมไม่มี กลางวันกลางคืน ไม่มีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้อง มีแต่กิเลสกับจิตมันหมุนมันพัดกันอยู่เช่น นั้น จะมีเวล่ำเวลาและไปสนใจกับเวล่ำเวลาความเจ็บปวดแสบร้อนอะไรที่ไหนกัน เพราะใจไม่คิดอย่างอื่นนอกวงความเพียรภายในไปนี่

เราก็เคยเป็นเช่นนั้นมาแล้วเหมือนกัน จึงล้าพูดและพูดอย่างอาจหาญ แน่ใจว่าไม่ผิดด้วย ฟังซิ ฉันจ้งหันเสร็จแล้วไปเดินจงกรม น้ำไม่ได้ฉันเลยในเวลาจงกรมอยู่นั้น มันยังอยู่ได้ไม่หิวโหยกับอะไรทั้งสิ้น ฟังซิ มันไปสนใจอะไรกับหมากพลุบุหรีกับน้ำกับท่า มันไม่ได้สนใจเลย ฟัดกันกับกิเลสอยู่นั้น เรื่องอะไร ๆ มันลืมหัดไปหมดกลางวันแสด ๆ เดินจงกรมตากแดดได้อย่างสบาย เดินจงกรมตากแดดอยู่นั้นแหละ โดยไม่รู้สึกร้อนเลย ทางจงกรมไม่มีร่มไม่ด้วยนะ ฟัดกันอยู่นั้น มันลืมหัด อิดหิวเมื่อยล้าลืมหัด น้ำท่ามันไม่ได้สนใจเลย เพราะไม่มีเวลาจะออกมาสู่ภายนอก จิตนะมันหมุนของมันตัว ๆ อยู่ภายใน

เดินจงกรมนี้ถ้าสมมุติมีคนมาต่อมดูเรา เขาจะว่าพระองค์นี้เป็นบ้าหรือใจ จึงเดินสะเปะสะปะราวกับคนตาบอด ชนโน้น โดนนี้ ไม่ไปตามทาง ทั้งนี้เพราะจิตมันไม่ออกจากกายจากใจนั่นเอง มันหมุนอยู่ข้างในตัว ๆ ฉะนั้นมันจึงเดินโซซัดโซเซเข้าป่าเข้ารกเรื่อย ๆ เดี่ยวโครมครามเข้าป่า เอ้า รู้สึกตัวว่าเข้าป่า ถอยออกมาเดินไปอีก จิตหมุนกันอยู่นี้ เดี่ยวเข้าป่าโน้นอีกอยู่อย่างนั้น มันก็เดินได้ทั้งวันนะ เพราะเดินคนเดียวนี้ ใครจะมาเป็นบ้าเป็นอะไรมันไม่สนใจนี่วะ มันโครมคราม ๆ ของมันอยู่อย่างนั้น แต่มันก็เดินของมันได้ บางทีก็หยุดยืนเสีย ยืนเสียเป็นชั่วโมงก็ยืนได้ ถึงระยะที่จะยืนมันหากเป็นของมันเอง ยืนกำหนดพิจารณาจนได้ถ้อยได้ความชัดเจนแล้ว มันถึงจะก้าวเดินต่อไปอีก เวลาก้าวเดินก็อย่างนั้นแหละ ชนป่าชนหนามไป มันไม่ทราบว่าได้ก้าวไปทางไหน ชาก็ดี มันไม่สนใจกับขา สนใจอะไรเรื่องมันอยู่กับจิตนี้ มันจึงหมุนอยู่ตรงนี้

ฉันจ้งหันอยู่ จิตก็ไม่ได้อยู่กับอาหารนะ มันอยู่กับการพิจารณาต่างหาก เมื่อเวลาถึงชั้นตะลุมบอนมันเป็นอย่างนั้นนะ แล้วจิตจะเผลอไปไหน นั่นฟังซิ จัดอาหารจัดอะไร ๆ ก็จัดซิ แต่จิตไม่ลดละการพิจารณา มันหากหมุนของมันอยู่อย่างนั้น ชั้นนี้เป็นความเพียรอัตโนมัติ เช่นเดียวกับกิเลสเวลามันหนาแน่นอยู่ภายในจิตใจเรา ทำอะไรอยู่ก็ตาม มันก็คิดเป็นเรื่องของกิเลสโดยอัตโนมัติ มันเป็นอัตโนมัติของมันเอง พอถึงชั้นอัตโนมัติของธรรมก็เป็นอย่างเดียวกัน ไม่งั้นไม่ทันกัน

จึงล้าพูดได้ว่าตั้งแต่ตื่นนอนขึ้นมาจนกระทั่งถึงหลับ มันเผลอไปขณะไหนไม่มีเลย จะมีได้ยังงี้ก็สติปัญญาสืบทอดด้วยความเป็นนักต่อสู้อย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา โดยอัตโนมัติของมันเองไม่ต้องบังคับ เมื่อถึงขั้นมันเป็นของมันแล้วตายก็ไม่ถอย คำว่าแพ้มีได้ยังงี้ มีไม่ได้ ตายเสียเท่านั้น ไม่ตายก็ให้รู้ทำเดี่ยว สติปัญญาแข่งแกร่งเกิน

กว่าจะนำมาพูดให้ถูกต้องกับความจริงได้ สติปัญญาเมื่อถึงขั้นสละตายแล้ว คำว่าถอย คำว่าแพ้ไม่มี มีไม่ได้ นอกจากตายกับรู้เท่าเดียว

ทุกสิ่งมันขึ้นอยู่กับจิตอะไรก็ตาม มันหิวมันโหยมันอะไร ๆ มันอยู่กับจิต พอจิตเป็นนักต่อสู้และเข้าตะลุมบอนกันแล้ว มันลืมไปหมดนะ ที่นี้เวลากลับมาที่พักพอมองเห็นกาน้ำ ผมยังไม่ลืมนะเรื่องทำนองนี้ โอ้โฮ มันจะโดดใส่กาน้ำเลย ก็มันจะตาย รินน้ำใส่กระป๋องนมเปล่า เพราะใช้กระป๋องนมเปล่าเป็นประจำแทนแก้วน้ำ แทบไม่ทันนั้นนะ พอใส่เข้าไป ตุ่มล้าล้าก๊ก ๆ ๆ จะตาย โอ้โฮ มันหิวขนาดนั้นนะ บทเวลามาเห็นกาน้ำเข้ามันหิวน้ำจะตาย แต่เวลาไปทำความเพียรอยู่คนเดียวไม่เห็นสนใจอะไร พอมาถึงที่พักมองเห็นกาน้ำเท่านั้น มันจะโดดเข้าไปเลย ก็มันหิวน้ำจะตายนะ พอเติมน้ำเข้าไป มันก็กลืนด้วยความอยาก ความหิวมาก เลยล้าล้าจะตาย กลืนลงไปแทบไม่ทันนะซิ ล้าล้าดังก๊ก ๆ ๆ จะตาย ไม่ลืมนะนี่นะ

เวลาความเพียรเป็นไปเต็มที่ พิจารณาไม่หยุด มันก็วิตกวิจารณ์ เอ้ เราคิดว่าจิตมีความละเอียดเข้าไปเท่าไร ความพากเพียรก็จะค่อยสะดวกสบาย งานการก็จะแคบเข้าไป ๆ สะดวกสบายเข้าไปเรื่อย ๆ แต่ทำไมมันจึงเป็นอย่างนี้ ดูซิความคาดหมายไว้แต่ก่อน กับความจริงที่เป็นขึ้นกับจิต มันเข้ากันได้เมื่อไร เราคาดว่าอย่างนั้น เราคิดว่าอย่างนั้น จิตมีความละเอียดเข้าไปเท่าไรยิ่งจะมีความสะดวกสบายเรื่อยไปเลย แต่ครั้งแล้วไม่เป็นอย่างนั้นนี่ จิตละเอียดเข้าไปเท่าไรมันยิ่งหมุ่นในงานของมัน หมุ่นตัว ๆ ๆ จนได้คิดว่า เมื่อไรมันจึงจะยุติกันลงเสียที สะดวกสบายเสียทีนา ทำไมตั้งแต่ตื่นขึ้นมาจากกระทั่งหลับ มันหมุ่นกันตัว ๆ ไม่ยอมหยุดบ้างพอได้หายใจเต็มปอด

บางคืนนอนไม่หลับเสียด้วยซ้ำ เพราะการพิจารณาไม่หยุด ทั้งที่นอนเพื่อจะให้หลับนั้นแล มันทำไมจึงเป็นอย่างนี้ เมื่อไรถึงจะมีความสะดวกสบายเสียทีนา จิตรำพึงขึ้นชั่วขณะเท่านั้น พอหยุดรำพึงมันก็หมุ่นตัวอีกแล้ว ๆ นั้น จนกระทั่งหลับไปหมดกำลังของมันแล้ว ไม่ต้องบอกไม่ต้องบังคับ ที่หมุ่นตัว ๆ นั้นมันหยุดของมันเอง เรื่องความเพียรอัตโนมัติเมื่อถึงขั้นควรเป็นแล้ว มันเป็นไปของมันเองดังที่เล่ามานี้แล

จากนั้นก็อยู่แบบเซ่อ ๆ ซ่า ๆ ละที่นี้ เอ้ ทำไมเป็นอย่างนี้ หือ เป็นอย่างนี้หรือ ที่นี้สติปัญญาที่เคยหมุ่นตัว ๆ หายไปไหนหมด หายหมด หายทั้งสองอย่างนั้นแหละ สิ่งที่อยู่กันก็ไม่ทราบว่าจะหายไปไหน คู่ต่อสู้ก็ไม่ทราบหายไปไหน ไปด้วยกันไปไหนก็ช่างมันเถอะ เราเคยทุกข์เพราะสิ่งเหล่านี้แหละ ข้าศึกก็ทำให้ทุกข์ การต่อสู้ก็

ทุกข์ เพราะข้าศึกมาทำให้ทุกข์ เติมนจกรมก็เชื่อ ๆ ซ่า ๆ ไป ไปเห็นกึ่งกำก็เล่นกับ กึ่งกำเสีย เห็นนกก็เล่นกับนกเสีย เห็นสัตว์ตัวไหนก็เล่นกับมันไปเสีย เป็นอย่างนั้นไป เสีย ไม่ใช่เติมนจกรมอย่างจริงจังเหมือนแต่ก่อน

ไปก็ไปยืนดูสัตว์ พิจารณาสัตว์ มันหากมีเรื่องของมันนะ ไม่ใช่ไปแบบเชื่อ ๆ เสียจริง ๆ มันดูจิตดวงนี้ มันยังเข้าจิตโน้นนะ จิตนี้เป็นได้ทุกอย่าง อำนาจของธรรมชาติอันนี้ไปฝังไว้หมด ไปกำอำนาจไว้หมดไม่ว่าจิตสัตว์ จิตบุคคล สัตว์น้ำ สัตว์บก บนฟ้าอากาศ กายทิพย์ กายหยาบ กายละเอียด จิตมันละเอียดกว่านั้น กิเลสมันละเอียดกว่านั้น มันติดพันกันไปได้ แน่ะ มันหากคิดของมันเองนะ

มีเท่านี้ตัวมหาเหตุในไตรภพ พอนี้บรรลัยไปแล้วไม่มีอะไรมาก่อวน ก็อยู่ ไปอย่างนั้น จะได้อะไรกับการอยู่ มีดแจ็กก็มีอยู่ตั้งแต่เรายังไม่เกิด ใครจะเอาเม็ดเอา แจ็กไปเป็นสมบัติของตนได้ ใครจะเอาดินฟ้าอากาศ แผ่นฟ้าแผ่นดินนี้ไปเป็นสมบัติของตนได้ วัตถุทั้งหลายที่มองเห็นเคลื่อนอยู่เต็มโลกเต็มสงสารนี้ ใครจะเอาไปเป็นสมบัติของตนได้ มันต่างอันต่างมี ต่างอันต่างจริงอยู่ตามหลักธรรมชาติของมันอย่าง นั้นมาแต่ไหนแต่ไร ตั้งแต่เรายังไม่เกิด เกิดมาก็มีแต่กิเลสนี้มันบังคับให้อันนี้เป็นเรานั้นเป็นของเรา กวาดต้อนเข้ามา จะตายยังไม่ว่านะ ถ้าเป็นแบกก็หลังหักแล้ว ยังจะแบกตะพิดตะพือไม่ยอมว่าหนัก กิเลสไม่ยอมให้ว่าหนัก มันบังคับเอา เพราะฉะนั้น มนุษย์เราถึงโลกมากไม่รู้จักตายก็คือมนุษย์นี้แล

ถ้าพูดตามโลกสมมุตินิยมทั่ว ๆ ไปเขาว่า มนุษย์นี้ฉลาดกว่าสัตว์ ถ้าพูดตามหลักธรรมพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง เพื่อจะปราบกิเลสแล้วไม่เป็นอย่างนั้น มนุษย์นี้ ใช้ได้คล้องตัวที่สุด กิเลสใช้ได้คล้องตัวที่สุด กิเลสเสียมสอนได้ง่ายกว่าสัตว์ทั้งหลาย มนุษย์นี้โง่กว่าสัตว์ทั้งหลายมาก พลิกไปอย่างนั้นเสีย ควรจะฉลาดแล้วยังกลับให้มันเอาความฉลาดไปใช้เป็นทาสของมันเสียสิ้น ควรจะเอาความฉลาดของธรรมเข้าไปแทรกในมนุษย์นี้ แต่ยังไม่ได้เรื่อง ตายทิ้งเปล่าราวกับสัตว์ที่เขาไม่ฉลาด สู้สัตว์ก็ไม่ได้ สัตว์เขาก็อยู่ตามประสีประสาเขาก็เป็นอย่างหนึ่ง มนุษย์นี้ควรจะมีฉลาด เพราะตามหลักธรรมชาติมนุษย์ก็ฉลาดอยู่แล้ว ควรจะหาความฉลาดอันแท้จริงอันถูกต้อง อันเป็นสารคุณเข้ามาแทรกหัวใจบ้าง อย่างนี้กลับไม่แทรก กลับเอาความฉลาดของกิเลสเข้ามาครอบงำเสียหมด เออ มนุษย์นี้เลยจะตายจมอยู่กับความสำคัญว่าตนฉลาด ทั้งที่โง่ ถูกกิเลสจุมจุมจนไม่โง่หัวขึ้นดูเดือนดาวบ้างเลย

โลกก็โลกไม่มีใครเกินมนุษย์ โลกจนเจ้าของจะตายยังไม่รู้ ตายแล้วก็ไม่ทราบว่าเขาจะไป พิจารณาซิ แม้แต่ร่างกายนี้เวลาหมดลมหายใจแล้ว เขาจะเผาไหม้เผาฝังไม่ฝัง ทั้งไว้อย่างนั้น มีแต่แมลงวันจะมาไต่มาตอมเท่านั้น ไม่มีทางที่จะได้ติดตัวไป เมื่อพิจารณาให้ถึงฐานแห่งความจริงของมันแล้ว โอโฮ ธรรมชาตินี้มันละเอียดจริง ๆ ไม่อาจรู้มันได้เลย ถ้าไม่ใช่วิชาธรรม ไม่เห็นมันแน่ ๆ แม้ตายเกิดก็กัปก็ไม่มีทางทราบได้เลย มีวิชาธรรมเท่านั้นที่จะมองเข้าไปเห็นมันได้ และทำลายมันได้โดยลำดับจนกระทั่งสิ้นซากไป มีธรรมเท่านั้น

การภาวนามันก็มีเรื่องเกี่ยวข้องหลายประการ ที่ให้ความสะดวกก็มี ที่ให้ความชุกชลักก้าวไม่ออกก็มี จึงต้องใช้หลายส่นหลายคมในทางอุปายเกี่ยวกับหมูกับเพื่อน ไม่เช่นนั้นก็จะไม่รู้เรื่องราวอะไร เช่น วัดป่าบ้านตาดนี้ รู้สึกจะอุดมสมบูรณ์ด้วยปัจจัยทั้งสี่ เราจะว่าอุดมสมบูรณ์นั้นไม่ผิด เราพูดได้เต็มปากเพราะเคยไปที่ต่าง ๆ มาแล้วนี้ ถ้าไม่เคย เรามาเจอแต่นี้เสียทีเดียว เราก็ยังไม่กล้าพูดว่ามันสมบูรณ์ นี้เราก็เป็นนักท่องเที่ยว เกือบพูดได้ว่าทั่วประเทศไทย และเคยอยู่กับครูบาอาจารย์ที่ท่านพาปฏิบัติมาแล้ว

ยิ่งพ่อแม่ครูอาจารย์มัน ท่านชอบอยู่ในป่าในเขา โอโฮ เวลาท่านเล่าให้ฟังมันไปสัมผัสท่านถึงเล่านะ ไม่ใช่ท่านตั้งใจมาเล่าเฉย ๆ เวลาพูดไปสัมผัสท่านก็พูดให้ฟัง แต่เรามันเกิดความสลดสังเวช ไปบางแห่งฉันจึงหันด้วยข้าวเปล่า ๆ ไม่มีกับเลยเป็นเดือนนะ ท่านว่า เพราะเขาเข้าใจว่าพระกรรมฐานนี้ฉันแต่ถั่วแตงา ไม่ฉันเนื้อฉันปลา เขาไม่มีถั่วมีงาเขาก็เอาข้าวเปล่า ๆ ใส่บาตรให้ฉัน เราก็ฉันอย่างนั้นเพราะเราหาอย่างนั้นนี้ ท่านว่า แต่ภาวนาดี ตัวเบา มันจะกินได้มากอะไรมีแต่ข้าวเปล่า ๆ ท่านว่าอย่างนั้น การเดินธุดงค์ก็ลำบาก บางทีเดินจากนี้ไปบ้านนั้น ไปหมู่บ้านนั้นก็ไม่ได้ถึงเพราะหลงทาง โดนป่าลึกเข้าไปอีก

แต่ก่อนหมู่บ้านไม่ได้เป็นอย่างนี้ เดินตั้งวันก็ไม่เจอหมู่บ้าน หลงทางบ่อยเพราะทางโขลงข้างมีแยะ โอ้ย นอนจมอยู่ในป่า ท่านว่าบางทีไม่ได้กินข้าวก็มี เราก็เคยอดอยู่แล้วจะวิตกวิจารณ์อะไร เพราะเราไปหาภาวนานี้นะ เราไม่ไปหากังวลนี้ ท่านว่า ความกังวลเป็นเรื่องของกิเลส เราจะฆ่ากิเลส จะกังวลมันอะไร ไปอยู่ในป่าในเขา อด ๆ อยาก ๆ ทั้งนั้นแหละ ท่านพูด ที่นี้ธรรมท่านชิสมบูรณ์ภายในใจไม่มีเวลาบกรพร่อง ท่านภาวนาของท่านด้วยความสะดวกสบาย ไม่เกื่อนกล่นวุ่นวายกับใคร ๆ จิตใจสง่าผ่าเผย ธรรมชอบเจริญในที่อดอยากขาดแคลน ไม่ได้เจริญในที่สมบูรณ์พูน

ผลด้วยปัจจัยเครื่องบำรุงบำเรอ ซึ่งดีไม่ตีติดปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นเพียงเครื่องอาศัยก็ได้ถ้า ลืมตัว เลยกลายเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นตัวเป็นตนขึ้นมาแบบกาฝาก และทำลายจิตใจ ให้แหลกเหลวไปได้

เพราะฉะนั้นการฝึกฝนอบรมเจ้าของ จึงต้องมีความลำบากลำบาก ด้วยที่อยู่ ที่ อาศัยบ้าง ด้วยปัจจัยต่างๆ เครื่องบรรเทาบ้าง ด้วยความเพียรบ้าง บวกกันเข้าก็ต้อง ทุกข์ เพราะจะหนีจากทุกข์ ต้องเอาทุกข์แก้ทุกข์ชั้ ทุกข์อันหนึ่งเป็นทุกข์เพราะกิเลส สร้างขึ้นมา ทุกข์อันหนึ่งเป็นทุกข์เพราะการบำเพ็ญธรรม ฝ่ายหลังนี้เป็นผลดี เป็นทาง ให้ประเสริฐ เป็นทางให้หลุดพ้น ยอมรับทุกข์ทางนี้มากกว่าจะยอมรับทุกข์ทางนั้น อย่างนั้นซึ่งผู้ปฏิบัติ ต้องคิดแยกคิดแยกหลายส้นหลายคม จึงเรียกว่า ปัญญา ไม่อย่าง นั้นหาทางออกไม่ได้นะ ปัญญาเป็นสำคัญ พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงหลายตลบตบทวน จนคล่องตัว จึงจะทันกับกลของกิเลส ไม่งั้นตายจมอยู่ในเงื้อมมือมัน

นี่ก็ยิ่งร่อยหรอเข้าไปๆ ทุกวันพระกรรมฐานเรา กำลังจะกลายเป็นปลาเน่า ไปขายอยู่ในตลาดตลาดในเมืองใหญ่เมืองหลวงไปแล้วนะ เรื่องของกิเลสถ้ามีอยู่ใน จิตแล้ว มันลืมตัวได้ง่ายนะ เห็นคนมานับหน้าถือตาเคารพเลื่อมใสก็ลืมตัวเสียละชิ เหตุที่เป็นปลาเน่ากระจายเข้าตลาดนะ เพียงดินเหนียวติดหัวก็ว่าตัวมีหงอนไปแล้ว นั้น นี่ละกรรมฐานตาย ผู้เห็นธรรมเป็นของแปลกประหลาดอัศจรรย์ภายในจิตอยู่ แล้ว ท่านไม่หลงท่านไม่ตื่นดินเหนียว ท่านรู้ มีแต่หาวิธีหลบหลีกเลี่ยงปลีกตัวเท่านั้น จน ผ่านพ้นไปได้แล้ว นั่นก็ยิ่งรอบคอบ ควรจะสงเคราะห์ใครมากน้อยเพียงไร ท่านก็รู้ ประมาณของท่านเอง ท่านไม่หลงท่านไม่ตื่น

ผู้เช่นนั้นแล้วท่านเป็นผู้รอบคอบ ท่านรู้จักประมาณความพอดีในการปฏิบัติ ต่อประชาชนหนักเบาอย่างน้อยเพียงไรท่านรู้ของท่านเอง ท่านไม่ถือใครเป็นประมาณ ท่านถือธรรมเป็นประมาณ กำลังวังชาของท่านเหมาะสมเพียงไรท่านก็รู้ของท่านเอง เพราะท่านไม่ถือโลกามิสมาเป็นเจ้าอำนาจบังคับจิตใจท่าน ท่านไม่มีโลกามิสติดหัวใจ ท่านมีแต่ความเมตตาสงสารที่จะสงเคราะห์สงหาได้มากน้อยเท่าไร ท่านก็ทำไป ความ รู้จักประมาณท่านมีอยู่ประจำใจ ท่านไม่ลืมตัวไม่ลืมธรรมจะไปลืมตัวอะไร คนลืม ธรรมต่างหากจึงลืมตัวมั่วสุมแบบไม่มีสถานีจอดแวะ

หาอุบายสังเกตดูเจ้าของให้ตื่นนะ สิ่งเกี่ยวข้องกับเรามีอะไรบ้างที่ทำให้ฮึดฮัด เหนื่อยนาย ทำให้ล่าช้า ทำให้ไม่สะดวกสบายในจิตตภาวนามีอะไรบ้าง ต้องสังเกต เสมอ ถึงจะทุกข์ก็ทนเอา เมื่อเจ้าของรู้ว่าสะดวกทางด้านจิตตภาวนาในแง่ใด แม้ทุกข์

ก็ต้องยอมทนเอา ไม่อย่างนั้นก้าวไปไม่ได้ เพราะกิเลสมันวิ่งรัดรอบด้านในหัวใจเรา ขยับออกช่องไหน ส่วนมากมีแต่กิเลสทั้งนั้นแหละ เมื่อสติปัญญายังไม่ทัน มีแต่กิเลสยึดอำนาจเอาเราเป็นเครื่องมือของมันทั้งนั้น แต่เราไม่รู้ว่ามันเป็นกิเลสนะซิ ต่อเมื่อสติปัญญาทันมันถึงจะรู้และรู้ แยะมาตรงไหนรู้ ฟันกันແหลกๆ ไปเลย เมื่อถึงขั้นรู้แล้วปิดไม่อยู่จริง ๆ นะ มันจะออกมาแงไหนมันรู้กันทันที ๆ ปิดกันฟันกันແหลก ๆ จนกระทั่งมันหมอบอย่างที่ว่านั้นแหละ หมอบแล้วยังไม่แล้ว ยังต้องคู้เขี่ยหาอีกไม่หยุด ไม่ถอย กิเลสมันหมอบ การหมอบของกิเลสอย่าเข้าใจว่ามันกลัวเรา มันหมอบหลบฉากต่างหาก อย่าเข้าใจว่ามันกลัวเราเลย มันหมอบหลบฉากด้วยลวดลายแห่งความฉลาดของมัน ความฉลาดของกิเลสเป็นอย่างนั้น

ฉากของธรรมชาติความฉลาดของธรรมเป็นยังไง ก็ตามชุดค้นจนเจอกัน ปิดกันเรื่อย ๆ หลายครั้งหลายหน สุดท้ายก็เจอปุ่ยาตายายของมันจนได้ คือ อวิชชาปุ่จญาสงขารานี้ก็เอาແหลก เมื่อเจ้าโคตรมันหมดแล้ว สงครามก็หยุดรบลงทันที ฉะนั้นจงฟาดฟันจนหมดเจ้าโคตร ถ้าโคตรยังอยู่มันก็แตกลูกแตกหลานมาเรื่อย เพราะมันมีโคตรมีแซ่นี้วะ เอาจนແหลกทั้งโคตรทั้งแซ่แล้วหมดปัญหาลงทันที สบายแสนสบาย

สนุกดูกิเลสที่นี้ สมมุติว่ามันไม่มีในหัวใจเรา มันก็มีในสัตว์ในบุคคล ไปไหนมันก็เห็นหมด เกลื่อนอยู่นั้น มันแสดงกิริยาท่าทางอะไรออกมา ปิดไม่อยู่ เห็นหมดรู้หมด นอกจากจะพูดหรือไม่พูดเท่านั้น ที่นี้ความสงสารมันก็เป็นขึ้นมาพร้อมกัน อีกคนหนึ่งไม่รู้ คนหนึ่งรู้มันดูกันง่าย คนไม่รู้ก็เหมือนคนไปนอนอยู่ในถ้ำเสือนั่นแล ได้ยินเสียงเสือคำราม ฮึ่ม ๆ ยังนึกว่าคนร้องเพลงให้ฟัง ยังฟังเพลินอยู่ได้ ไม่รู้จักตาย พวกเรามันพวกไปนอนอยู่ในถ้ำเสือ เสือคำรามจะกลืนหมดทั้งตัว ยัง อ้อ เพลงนี้ไพเราะเพราะพริ้งมากนะ แหม เพลงนี้มาจากไหนนา เพลงอะไร เพลงลูกทุ่งหรือลูกกรุงกันนะ ถึงได้ไพเราะเสนาะโสดเอานักหนา ไม่คิดว่าเสือมันกำลังหั่นหอมหั่นกระเทียมอยู่แล้ว เสียงกระเทียม ๆ ของมันหั่นหอมกระเทียม กำลังจะขยำคลุกเคล้ากับเนื้อมนุษย์ผู้แสนโง่อยู่ประเดี๋ยวใจยังไม่รู้ ยังเข้าใจว่าเขาร้องเพลงให้ฟัง กิเลสมันกล่อมคน กล่อมอย่างนั้นละ จงฟังให้ถึงใจ บทเพลงของกิเลสกล่อมพวกเรา และปฏิบัติให้ถึงธรรม ถ้าไม่อยากถูกขยำกับหอมกระเทียมของมัน

เอาละ เลิกกันละที่นี้